

Fodor István Ferenc

JÁSZSÁGI HONISMERETI (EGÉSZEN KIS) LEXIKON

(1960-2010)

Kislexikonunk természetesen nem teljes, de úgy gondoltuk, hogy egyszer el kell kezdeni azoknak a személyeknek emlékét állítani, akik a múltban, vagy napjainkban honismerettel foglalkoztak, vagy foglalkoznak. Erre különösen alkalmassá tette napjainkat az újkori honismereti mozgalom félévszázados évfordulója. Nehéz eldönteni, hogy ki a „honismeretes”. Ez vita tárgya lehet, de úgy éreztük, hogy itt a helye azoknak is, akik hivatásos muzeológusként segítették a honismereti munkát, hiszen volt közöttük olyan is, aki az ellenkezőjét tette. Márpedig szakmai tanácsok nélkül a nemes szándék önmagában kevés lett volna. Az biztos, hogy akik itt vannak, azok mind azok, de nem biztos – sőt biztos, hogy nem – szerepel mindenki ebben a biográfiában, akinek itt volna a helye. Legyen ez egy alapmunka, s talán egyszer akár egy életrajzi kislexikon is születhet belőle fotókkal, dokumentumokkal.

1. *Arató Antal*, (Budapest, 1942-) a jászberényi könyvtár vezetője volt 1970–1982 között. A honismereti mozgalom lelkes támogatója, doktori disszertációját a jászszági helyi újságok történetéből írta, irányítása alatt számtalan helyismereti kiadvány jelent meg a könyvtár kiadásában helyi kutatók tollából.

2. *Babucs Zoltán* (Jászberény, 1974-) hadtörténész. Már középiskolás korában részt vett a hagyományőrző mozgalomban, majd katonai hagyományőrző egyesületet hoztak létre társaival; őrt álltak háborús megemlékezéseken korhű viseletben. Főleg a XIX–XX. század jászszági hadi eseményeit kutatja, sok új információt szolgáltatva a helytörténészeknek.

3. *Balázs Győző* (Pusztamonostor, 1930-) pedagógus, megírta szülőfaluja iskola- és községtörténetét 1996-ban, majd a Pusztamonostoron megrendezett 2008-as jász világtalálkozóra bővített formában ismét megjelent községtörténete.

4. *Balla Ferenc* (Jászapáti, 1948-) főiskolai tanár. A rendszerváltozáskor a civil szervezeteket segítette kutatásaival, szerepe volt a helyi sajtó újraélesztésében.

5. *Baráth Károly* (Jászberény, 1943-) fényképész mester, aki évtizedek óta rendszeresen jelen van Jászberény és a Jászság rendezvényein. Fotódokumentációs anyaga mellett jászberényi fotóalbuma is jelent meg.

6. *Bathó Edit*, H. (Jászberény, 1956-) etnográfus, előbb muzeológusként dolgozott a jászberényi Jász Múzeumban, majd 1994 óta az intézmény igazgatója. A területileg illetékes múzeum vezetőjeként is a jászsági honismereti mozgalom módszertani segítője, számtalan helyismereti kiadvány szerkesztője, a jász népviselet feltámasztója, s egyben ő képviseli Jászberényt a Jászsági Honismereti Egyletben.

7. *Benedek József* (Jászkisér, 1954-) a Csete Balázs Honismereti Szakkör (Egyesület) jelenlegi vezetője. Ő képviseli városát a Jászsági Honismereti Egyletben.

8. *Berki István* (Jászapáti, 1917-2001) csatornaőr, tsz-tag, a Velemi Tsz Honismereti Szakkörének – a későbbi Vándorfy János Honismereti Szakkör férfi csoportjának alapító vezetője 1976-tól 1990-ig.

9. *Besenyi Vendel* (Jászberény, 1942-) agrármérnök, helytörténeti kutató. Születésekor Jászboldogháza még nem volt önálló település, kutató munkája ma is nagyrészt odakötődik, noha jászberényi lakos. A Jászsági Honismereti Egyletben is faluját képviseli.

10. *Bibókné Tomcsányi Rozália* (Pusztamonostor, 1950-) népművelő. A helyi művelődési ház vezetőjeként hozta létre a község honismereti szakkörét 2004-ben, melynek vezetője. A Jászsági Honismereti Egyletben Pusztamonostort képviseli.

11. *Birkás Terézia* (Jászberény, 1974-) pedagógus, Jászapáti lakosként Jásziványt képviseli a Jászsági Honismereti Egyletben, ahol hitoktató.

12. *Bistey László* (Feled, 1907- Jászberény, 1991) jegyző, ingatlan becsüs. Munkája során számtalan olyan régi használati tárgyra bukkant, mely megalapozta a Vágó Pál-ház helytörténeti gyűjteményét. Szikszai Gáborral tevékenykedtek együtt.

13. *Borsányi István* (Jánoshida, 1946-) közigazdász, a helyi Gecse Árpád Honismereti Szakkör alapító vezetője. Ő képviseli faluját a Jászsági Honismereti egyletben.

14. *Buschmann Ferenc* (Jászberény, 1949-) a Jász Múzeum munkatársa. Kiemelkedő munkát végez a Jászság természeti környezetének feldolgozásában, különösen a lepkék világának felderítésében. A tájra korábban jellemző ilyen jellegű adathiányt több könyv és egyéb publikáció megírásával is segítette.

15. *Csomor Józsefné* (Jászapáti 1934-) magyar-történelem szakos középiskolai tanár. Megírta a Lehel Vezér Gimnázium történetét, 26 évig vezette a gimnázium honismereti szakkörét, 1995–1992 között a Lehel Harsona c. diáklap mentora volt.

16. *Dobos László* (Budapest, 1952-) jászágói gyökerű közgazdász, a Jászok Egyesületének újjáalakítója (1991), ügyvivője. Az Egyesületen és a hozzá kapcsolódó alapítványon át számtalan honismereti kiadvány és rendezvény gondozója.

17. *Faragó Jánosné* (Tiszanána, 1915 – Jászárokszállás, 2007) pedagógus, a televízióban és a rádióban gyakran szereplő jászárokszállási gyermekszakkör vezetője, tehetségek felfedezője. Számtalan eredményes pályázat készítője, a szakmában számon tartott könyvek szerzője. Megalakulásakor ő képviselte városát a Jászsági Honismereti Egyletben.

18. *Faragó László* (Jászberény, 1932-) pedagógus, aki évtizedek óta szenvedélyesen fotózza a Jászság életét, hatalmas mennyiségű dokumentációt hagyva az utókorra az utóbbi fél évszázad eseményeiről. Ezek nagy része különböző helytörténeti kiadványokat is illusztrál.

19. *Farkas Ferenc* (Jászapáti, 1931 -) jászapáti és jászjákóhalmi gimnáziumi, majd főiskolai tanár, földrajzi névkutató, számtalan egyéb honismereti vonatkozású kiadvány és publikáció szerzője, illetve szerkesztője.

20. *Fodor István Ferenc* (Jászapáti, 1949-) népművelő, könyvtáros, szociológus, volt polgármester. Gimnazistaként 1966-ban kapcsolódott be a jászjákóhalmi honismereti szakkörbe, 1983-tól vezetője. 2003-ban kezdeményezője volt a Jászsági Honismereti Egyletnek, melynek vezetőjévé választották és Jászjákóhalmát képviseli benne.

21. *Gaál István* (Jászladány, 1924 – Jászberény, 2010) tanyán született, verseket írogató parasztember volt, aki e tevékenységéért a Rákosi-korban több éves börtönbüntetést kapott. Idős korában megírta községe történetét és Jászladányt képviselte a Jászsági Honismereti Egyletben.

22. *Gecse Árpád* (Alattyán, 1900- Szolnok, 1999) a „Jászság festője”, aki régiségeket is gyűjtött. A még életében megalakult községi honismereti szakkör az ő nevét viseli. Volt lakása ma művészetének bemutatóhelye.

23. *Gulyás Erzsébet* (Jászberény, 1951-) a jászberényi városi könyvtár igazgatóhelyettese, rendszeresen publikál, illetve szerkeszt helytörténeti cikkeket, könyveket, alpműveket és más anyagokat. Gulyás János lánya.

24. *Gulyás János* (Jászdózsa, 1924-) pedagógus, aki 1984-ben megalakította és sokáig vezette a Dósai Honismereti Szakkört, s megírta A Jászság és Dósa című olvasókönyvet. Megalakulásakor ő volt a Jászsági Honismereti Egylet jászdózsai képviselője. Gulyás Erzsébet édesapja.
25. *Győri Gyula* (Jászapáti, 1921 -) tanár, nyelvész. Latin szakosként nagy segítséget nyújt a Jászság régi feliratainak megfejtésében, magyarázatában.
26. *Győri János* (Nagyréde, 1922-Jászberény, 2008) pedagógus, Jászkiséren az 1960-as években gyermek honismereti szakkört vezetett, majd 1970-ben megalakította a ma is működő Csete Balázs Honismereti Szakkört, melynek tagjaival rangos helytörténeti gyűjteményt hozott létre.
27. *Győri Jánosné* (Jászkisér, 1933-) népművelő, 1975-től a megyei honismereti bázishely vezetője volt. Ő indította el a játszóházas bemutatót és az Apáról fiúra hagyományörző bemutatót, mely ma is zajlik.
28. *Hasznos Rozália* (Jászberény, 1944-) évtizedek óta a jászberényi városi könyvtár tájékoztató könyvtárosa, a Jászságra vonatkozó sajtófigyelő összeállítója.
29. *Jánosi Gyöngyi, B.* (Tiszaföldvár, 1949-) népművelő, rajztanár. A jászberényi Hamza Múzeum alapító igazgatója, a Jászság képzőművészetének kutatását segítő alapítvány létrehozója.
30. *Juhász Sándor* (Pocsaj, 1912-Budapest, 2005) a járási tanács művelődési osztályának dolgozójaként és tudományos ismeretterjesztőként sokat tett a honismereti mozgalomért. Jászboldogházi lakosként honismereti szakkört alakított a '60-as évek végén. A Jászsági Honismereti Egylet alapítótagja volt a község képviselőjében.
31. *Kalmár István* (Jászladány, 1936-) pedagógus, népművelő. Az 1960-as évektől honismereti szakkört vezetett községében. Kutatásait ma is publikálja.
32. *Kiss Antal* (Jászladány, 1938-) népművelő. Előbb a Járási Tanács művelődési osztályán dolgozott, majd 1974-től a jászberényi Déryné Művelődési Központ igazgatóhelyetteseként segítette a honismereti kutatómunkát.
33. *Kiss Erika* (Debrecen, 1949-) újságíró, több éven át volt a Redemptio honismereti lap főszerkesztője, főleg Jászberény múltjáról publikál.

34. *Kiss József* (Jászfényszaru, 1924 - Jászfényszaru, 1989) pedagógus, honismereti gyermekszakkör és helytörténeti gyűjteményalapító.
35. *Kiss József* (Jászberény, 1916 – Budapest, 2001) tanár, történész, 1962-ig élt szülővárosában. Nagyrészt a Jászság XVIII. századi eseményeit kutatta a bécsi levéltárakban, különös figyelemmel a Német Lovagrend időszakára. A témában több könyve megjelent.
36. *Koczka Kálmán* (Jászapáti, 1933-Jászberény, 2006) Születésekor Jászivány még Jászapáti része volt. Ő képviselte Jásziványt 2005-ig a Jászsági Honismereti Egyletben.
37. *Kókai Magdolna* (Hatvan, 1968-) etnográfus, a jászberényi Jász Múzeum munkatársa, aki jászárokszállási lakosként városát képviseli a Jászsági Honismereti Egyletben.
38. *Kóvágó Sándorné* (Jászfelsőszentgyörgy, 1964 -) pedagógus. A Jászsági Honismereti Egyletben az alapítástól Jászfelsőszentgyörgyöt képviselte.
39. *Lőrík Miklós* (Jászdózsa, 1932 – Jászdózsa, 2008) tejipari technikus végzettségével nyugdíjba vonulása után költözött vissza szülőfalujába, ahol a honismereti szakkör elnöke lett, majd a szakkörvezetőt követte a Jászsági Honismereti Egyletben Jászdózsa képviselőjeként haláláig.
40. *Lukácsi László* (Jászsalsószentgyörgy, 1949-) népművelő, könyvtáros, pedagógus. Lukácsi Lászlóné fia. 1976–1987 között a honismereti klub vezetője. 2009-től a Jászsági Honismereti Egylet tagja. Rendszeresen publikál, az 1986-ban megjelent községtörténet egyik szerzője.
41. *Lukácsi Lászlóné* (Jászsalsószentgyörgy, 1924-Jászsalsószentgyörgy, 1987) tanácsi igazgatási főelőadó. Lukácsi László édesanyja. Az 1986-ban megjelent községtörténet egyik szerzője.
42. *Macsi Sándor* (Nyírábrány, 1926-) pedagógus, nyug. ált. iskolaigazgató. Jászágon 1962-ben hozta létre az első – felnőtt – honismereti szakkört, majd az iskolában is diákok számára. Falujában helytörténeti gyűjteményt, iskolatörténeti kiállítást alapított. A Jászsági Honismereti Egyletben Jászágot képviseli.
43. *Mihályi József* (Jászapáti, 1934-) 1995 óta a Vándorfy János Honismereti Szakkör vezetője. A Jászsági Honismereti Egyletben városának képviselője.
44. *Molnár István* (Jásztelek, 1924 -) pedagógus, a szentandrászi iskola igazgatója volt, sok honismereti témájú publikáció szerzője, népdalgyűjtő. A Jászsági Honismereti Egyletben Jászszentandrást képviseli.

45. *Molnárné Szikszai Klára* (Jászapáti, 1942 -) tanár. Szikszai Gábor lánya. Tanítványaival rendszeresen részt vett hagyományörző rendezvényeken. A Jászapáti Templomért Alapítvány létrehozója, kutatta a város egyházának történetét, melynek eredménye kiállítás, könyv és számtalan publikáció.
46. *Muhoray György* (Tiszapüspöki, 1948 - Siófok, 2005) jászapáti ösöktől Kocsérre került család sarja, aki előbb Kocsér, majd a Jászság történetének kutatásában jeleskedett. Ő volt a Redemptio alapító főszerkesztője.
47. *Müller Attiláné* (Jászsószentgyörgy, 1955-) könyvtáros. A honismereti mozgalomba 1976-ban kapcsolódott be, alkalmanként rendez honismereti jellegű kiállításokat. 2003–2009 között ő képviselte községét a Jászsági Honismereti Egyletben.
48. *Nagy József* (Tiszacsege, 1935-) a Tanítóképző Főiskola volt főigazgatója. Tóth Jánossal közösen felkutatta és megírta Jászberény 1945 és 1970 közötti történetét. A Jászsági Füzetek sorozatban egy jellegzetes farsangi népszokást, a bakfazékdobást írta meg.
49. *Pethő László* (Sátoraljaújhely, 1945-) az ELTE Andragógia Tanszékén főiskolai tanár. Jászberényi népművelőként, majd tanárként segítette a mozgalmat, a nyolcvanas években megyei honismereti szakfelügyelőként dolgozott. Több könyvet, tanulmányt és szociográfiát írt, 1993-tól az évente megjelenő Jászsági Évkönyv felelős szerkesztője.
50. *Rédei István* (Jászberény, 1926 - Jászberény, 1993) nyomdászként is sokat tett a helytörténeti irodalom érdekében, azon kívül egyéni gyűjtéseket is folytatott – pl. Rákóczi jászsági kapcsolatainak felderítésében. Nyugdíjasként a Jász Múzeumban tevékenykedett, sajnos korai halála miatt életműve korán lezárult.
51. *Révfy Dezsőné* (Döge, 1933-) pedagógus, az 1960-as években gyermek honismereti szakkört vezetett Jánoshidán.
52. *Rusvai László* (Jászapáti, 1927 - Jászapáti, 1981) mezőgazdasági technikus. A jászapáti honismereti szakkör női csoportjának vezetője volt 1976-tól korai haláláig.
53. *Rusvay Lajos* (Jászapáti, 1901-Jászsószentgyörgy, 1999) főjegyző, megírta Jászapáti és az akkor még hozzá tartozó Jászivány történetét, továbbá Jásztelek történetét 1942-ben, melynek főjegyzője volt. Az 1986-ban megjelent jászsószentgyörgyi községtörténet egyik társszerzője. Idős korában itt élt a lányánál. Számtalan pályázatot, cikket írt – többek közt a Rusvay család történetét feldolgozót.

54. *Sárközi János* (Jásztelek, 1922-) az 1960-as években a Járási tanács Művelődési Osztályának vezetője. Az ezredfordulón megírta Jásztelek történetét.

55. *Sáros András* (Kürt, 1912 - Jászberény, 1983) gimnáziumi tanár, festőművész. Honismereti téren Jászberény és a Jászság műemlékeivel kapcsolatban végzett pótolhatatlan kutatómunkát, mely életében és halála után több könyvben is publikálásra került.

56. *Sas István* (Jászberény, 1953-) népművelő. 1974-től dolgozik a Déryné Művelődési Központban, melynek 1993 óta igazgatója. A honismereti mozgalomba mint jászsági módszertani feladatokat ellátó munkatárs kapcsolódott be. Kiemelten foglalkozott a jászkiséri honismereti bázissal.

57. *Sipos István* (Jászszentandrás, 1926 – Jászszentandrás, 1999) népművelő. Évtizedekig vezette a helyi művelődési házat, s nagy szerepe volt a templom Aba-Novák – Chiovini freskóinak népszerűsítésében.

58. *Suba Györgyné* (Jászapáti, 1939-) népművelő-könyvtáros. Számtalan civil szervezet létrehozásában és működésében vett, illetve vesz részt. Nagy szerepe volt a jászapáti tanyamúzeum létrehozásában, 1990–1995 között vezetője volt, majd titkára az egyesített Vándorfy János Honismereti Szakkörnek, s nevéhez fűződik a jászapáti és jásziványi tanyavilágot megőrkítő kutatómunka és a róla megjelent könyv.

59. *Szarvas Gábor* (Jászfelsőszentgyörgy, 1942 – Jászfelsőszentgyörgy, 1996) vállalkozó, a község krónikása, számtalan honismereti témájú cikk szerzője a megyei lapban.

60. *Szikszai Gábor* (Jászapáti, 1911-Jászapáti, 1987) pedagógus, helytörténész. Szikszai Mária és Molnárné Szikszai Klára édesapja. Aktív résztvevője volt a Vágó Pál Múzeum létrejöttének és annak vezetője volt 1962-től 1984-ig. A honismereti szakkör női csoportját is vezette 1981–1987 között. Számtalan helytörténeti vonatkozású pályázat, publikáció került ki a keze alól.

61. *Szikszai Mária* (Jászapáti, 1940-) könyvtárigazgató. Szikszai Gábor lánya. A jászapáti városi könyvtár hatalmas helytörténeti gyűjteményének létrehozója, sok egyéb munkája mellett testvérével együtt kiemelkedő a város egyháztörténeti kutatása.

62. *Szüle Katalin* (Jász Kisér, 1944 -) helytörténeti kutató, a Csete Balázs Honismereti Szakkör tagja és a gyűjtemény kezelője, a népi játékok ismerője, készítője és bemutatója.

63. *Terjéki János* (Jászfákóhalma, 1932-Jászberény, 2003) cipész, aki mint a honismeret iránt érdeklődő kisiparos, aktív részt vállalt községének szakkör alapításában, majd munkájában. A szakkörből 12 év után kilépett, de haláláig jelentek meg helytörténeti témájú publikációi.

64. *Tóth János* (Tura, 1934-Jászberény, 2007) a jászberényi Jász Múzeum igazgatója 1958–1994 között. Nagy szerepe volt abban, hogy a Jászság honismereti szakkörei, helytörténészei és az általuk létrehozott gyűjtemények ma az ország egyik legerősebb bázisát képezik. 1967-ben elindította a ma egyre népszerűbb Jászsági Füzetek sorozatot, Nagy Józseffel közösen megírták Jászberény 1945–70 közötti történetét.

65. *Tóth Tibor* (Jászfényszaru, 1952-) kulturális szervező. A Fényszaruiai Baráti Egyesületének (FÉBE) elnöke. A Jászsági Honismereti Egyletben Jászfényszarut képviseli.

66. *Túróczi Lászlóné* (Jászberény, 1967-) népművelő. Jásztelki lakosként községét képviseli a Jászsági Honismereti Egyletben.

67. *Váradai Zoltán* (Jászárokszállás, 1897 /eredetileg Vereb/-Jászberény, 1983) kántor-tanító, majd történelem szakos tanár, 1919-től Jászfákóhalmán élt, történelem tanár, az általános iskola igazgatóhelyettese, majd 1963-ban – 66 évesen – nyugdíjba vonult és megalakította a ma is működő honismereti szakkört.

68. *Wirth István* (Nagyatád, 1953-) docens a SZIE Alkalmazott Bölcsészettudományi Karán. A rendszerváltoztatás időszakában jelentős munkát végzett a jászsági civil szervezetek történetének kutatásában. Ezzel mintát adott több szervezet alapításához, különösen a jászárokszállási népfőiskola újjáélesztéséhez.

69. *Wirth Lajos* (Sárszentágota, 1950-) főiskolai tanár. Kiemelkedő a Jászság fizika-technika történeti kutató munkája és Makó Pállal kapcsolatos publikációja.

70. *Zámbori Jánosné* (Jánoshida, 1951-) könyvtáros. Ő képviseli Jánoshidát a Jászsági Honismereti Egyletben.

71. *Zsidoi Andrásné* (Jászdózsa, 1956-) könyvtáros, a Dósai Honismereti Szakkör jelenlegi vezetője, 2008 óta ő képviseli Jászdózsát a Jászsági Honismereti Egyletben.